PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Riigikontroll
Narva mnt 11 a
Tallinn, 15013

Teie 01. 06. 2005 nr OSIV-2-7.1/05/830

Meie 27 .06. 2005 nr 1.5-3/6040-1

Selgitused kontrolliaruande eelnõu juurde

Ettepanekute osas on selgitused toodud peatükkide viisi.

1. Põllumajandusministeeriumi tegevus varu haldamisel:
Ministeerium on Vabariigi Valitsusele esitanud kahel korral (03. 06. 2004. a ja 04. 07. 2004. a) eelnõu 01. 11. 1996. a määruse nr 265 "Toiduteravilja julgeolekuvaru vajaliku koguse kindlaksmääramine" kehtetuks tunnistamiseks kui ka Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu julgeoluvarusse kuuluva toidurukki miinimum ja maksimumkoguse kinnitamiseks. Esimesel korral ei peetud eelnõude menetlemist otstarbekaks, kuna kriisikomisjoni poolt oli riigireservi arengustrateegia veel välja töötamata ning teisel juhul (27. 04. 2006. a nr 16-3/05-03725) tagastati, kui senini valitsuse istungi päevakorda mittearvatud.

Samuti oleme teinud Siseministeeriumile oma 20.04.2005.a kirjaga nr 9.5-3/790 ettepaneku toiduainete julgeolekuvarust väljaarvamiseks seoses kavandatava üleminekuga lepingupõhisele tegevusvarule. Siseministeerium pidas seda oma 04.05.2005.a kirjaga nr 9.1-2-3/3493 saadetud vastuses ebaotstarbekaks leides, et olemasolevate füüsiliste varude pinnalt saab sujuvamalt üle minna lepingupõhisele tegevusvarule.

Jättes need põhjendused ja hinnangud kõrvale on meile ülaltoodu põhjal selge, et Siseministeerium ega Vabariigi Valitsus ei ole valmis tegema sisulisi muutusi julgeolekuvaru puudutavates õigusaktides enne, kui Riigikogu tasandil otsustatakse Hädaolukorraks valmisoleku seaduse muutmine. Me prognoosime, et see võib aset leida veel käesoleva aastal ega pea praegu otstarbekaks kolmandat korda Vabariigi Valitsuse poole pöördumist.

2. AS Eesti Viljasalv tegevus viljareservi korraldamisel:
Vilja uuendamise ja riigireservi koosseisu arvamise kord on sätestatud põllumajandusministri 25. mai 2004. a käskkirjaga nr 160 ning edaspidiselt

Lai 39/41 Telefon 625 6101 Reg nr 70000734
15056 TALLINN Faks 625 6200 E-mail pm@agri.ee

05 04111

RIIGIKONTROLL
28.06.05 OSIV-2-7.1/05/830

juhindutakse täpsemalt käskkirjas sätestatust. Peame siinkohal silmas eelkõige kaalumist sisseostul ja müüjate taustakontrolli.

Ostetava vilja hinna kehtestamisel oleme juhindunud Eesti Konjunktuuriinstituudi poolt koostatud rukki turuhindadest, kuid seoses ostutoimingute venimise tõttu ei ole hind olnud paindlik, vaid on lähtutud käskkirjaga kinnitatud hinnast. Samas märgime, et ostu osas 2005. aastal nimetatud probleeme enam ei teki, sest ministeerium on otsustanud loobuda riigireservi uuendamisest ning täiendavat varu juurde ei osteta.

Riigireservi hoidmise kontrollimisel lähtutakse eelpoolnimetatud käskkirjast nr 160, mille alusel on punkrid plommitud. Üks kord kuus toimub punkritele paigaldatud plommide kontroll ning viljavaru kontrollimine punkrite tühjaosa mõõtmiste- ja vaatluste teel. Punkrid on nõuetekohaselt märgistatud. Vähemalt kord kvartalis toimub viljavaru kontroll volumeetrilise mõõtmise teel punkrite kaupa ning võetakse ka proovid kvaliteedi määramiseks. Proovid märgistatakse ning analüüsi teostab Põllumajandusuuringute Keskus. Aastainventuuri käigus, vastavalt vajadusele, teostatakse ka pisteline ümberpumpamine, tagamaks viljavaru olemasolu. Arvestades eeltoodut ja rahalisi vahendeid, peab ministeerium praegu sellist kontrolli piisavaks, sest totaalne ümberpumpamine ja varu kaalumine on seotud väga suurte kuludega ning ei ole otstarbekas.

Vilja tarnimise kohaks määratud lao transpordikulude kompenseerimise võimalused pakkujale on sätestatud AS Eesti Viljasalvega sõlmitud komisjoni- ja laolepingus, kuid nende rakendamine oleneb viljasalvest. Teraviljavaru müügi kogused kinnitab minister käskkirjaga ning müügile minevad kogused on otsustatud inventuuride käigus. Müüki määramisel on aluseks olnud vilja kvaliteet ja kõige vanem aastakäik ning ka ministeeriumi soov vähendada riigireservis olevat varu. Sellest tulenevalt ei oleks otstarbekas rakendada meetmeid vilja käibest tuleneva (1% käibelt) tasu maksmisel AS Eesti Viljasalvele.

Kuivõrd eeldame, et õiguslikud alused lepingupõhisele tegevusvarule üleminekuks luukase 2006. aastaks, siis me plaanime toidurukki füüsilise varu maha müüa ja ka sel põhjusel ei oleks kolme aasta piiri kehtestamine õige. Samal põhjusel ei ole praegu põhjendatud ka hoidjate valimine riigihanke korras.

3. AS Rakvere Viljasalv (pankrotis) elevaatorist AS-ile Kesko Agro suunatud rukis:
Me ei saa nõustuda Riigikontrolli väitega, et AS Eesti Viljasalv oleks pidanud lugema kõnesoleva rukkikoguse riigi toiduteravilja julgeolekuvaru hulka kuuluvaks ning, et AS Eesti Viljasalv tekitas riigile (ning Arvi Tupits AS-ile Eesti Viljasalv) kahju, kui andis selle rukkikoguse üle ASile Kesko Agro. Faktiküsimus on selge, kõnealuse rukki kvaliteet oli madalam, kui riigi julgeolekuvarus olnud toidurukki kvaliteet. Seega puudus igasugune alus sellele rukkile pretendeerimiseks. Meile teadaolevalt lähtub Riigikontroll Kaitsepolitsei poolt võetud AS Rakvere Viljasalv (pankrotis) raamatupidamisdokumentidest, kus ei kajastu asjaolu, et AS Kesko Agro oleks hoidnud AS-is Rakvere Viljasalv (pankrotis) elevaatoris rukist ja teeb siit järelduse, et AS-il Kesko Agro polnud õigust vaidlusalusele rukkile. Me leiame, et AS Rakvere Viljasalv (pankrotis) raamatupidamisdokumendid kujutavad endast väga ebausaldusväärset teabeallikat. Riigikontroll leiab ka, et kuigi kõnesoleva rukki kvaliteet ei olnud samaväärne riigi julgeolekuvarus olnud toidurukki kvaliteediga, siis oli see ikka riigi rukis, sest kvaliteet oli alanenud AS Rakvere Viljasalv (pankrotis) poolt toime pandud rukki segamise teel. Põhimõtteliselt ei ole see aga võimalik. Segamise korral ei saa määrata segatud rukki kvaliteeti aritmeetilise keskmisega, sest

rukki kvaliteedi langemine on mittelineaarne. Pealegi ei ole segamine VõS § 900 lõike 1 kohaselt ühepoolselt üldse võimalik. Me oleme kindlalt arvamusel, et kui AS Rakvere Viljasalv (pankrotis) omal algatusel ühepoolselt võttis riigi kindlaksmääratud kõrge kvaliteediga vilja ja segas selle mingi teise madalamakvaliteedilise viljaga või asendas selle mingi madalakvaliteedilise viljaga (asendamine, tulenevalt kvaliteedi langemise mittelineaarsusest, on antud juhul tõenäolisem segamisest), siis riigil omandit sellele ei tekkinud. Omandamiseks on vaja mõlemapoolset tahet. Lisaks õigustuse puudumisele, ei näe me ka mingit head põhjust, miks AS Eesti Viljasalv oleks pidanud pretendeerima sellele madalakvaliteedilisele viljale. Selle asemel on antud juhul nõue anda välja riigi kindlaksmääratud kõrge kvaliteediga vili või hüvitada kahju. Eeltoodu ei võimalda siiski anda vastust küsimusele, kellele kõnesolev rukis siiski kuulus. Kui ilmneb, et see ei kuulunud ASile Kesko Agro, siis võis ta kuuluda kellele iganes, kaasa arvatud AS-ile Rakvere Viljasalv (pankrotis), igatahes mitte riigile. Antud küsimus saab tõenäoliselt lõpliku lahenduse AS Rakvere Viljasalv (pankrotis) pankrotimenetluse käigus.

4. Tehingud seotud osapooltega:
Põhimõtteliselt me nõustume, et tehingud seotud osapooltega vajavad põhjalikumat käsitlemist. Ilmselt ei ole põhjust neid täielikult välistada, niisugust normi ei sisalda ka Äriseadustik, kuid oht näiteks lojaalsuskohustuse rikkumiseks on niisugustes tehingutes mõistetavalt suurem. Sellepärast me kavatseme teha kõigile Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas tegutsevatele äriühingutele ja Maaelu Edendamise Sihtasutusele märgikirja antud teemal.

Lugupidamisega

Ester Tuiksoo
Minister

Helje Veer, helje.veer@agri.ee, 625 6169
Indrek Grusdam, indrek.grusdam@agri.ee, 6256224

05 04113

Lai 39/41 Telefon 625 6101 Reg nr 70000734
15056 TALLINN Faks 625 6200 E-mail pm@agri.ee

Eesti Viljasalv

Hr Olav Lüüs
Peakontrolör

EV Riigikontroll
Narva mnt 11 a
15013 Tallinn

25. mail 2005.a. nr.1/5-31

Re: Arvamus Riigikontrolli läbiviidava auditi „Riigi viljareservi moodustamise ja hoidmise korraldus" kontrolliaruande eelnõu kohta

AS Eesti Viljasalv poole pöördus EV riigikontroll kirjas nr OSIV-2-7.1/05/776, koostatud 19.05.2005.a., palvega, et AS Eesti Viljasalv esitaks omapoolse arvamuse EV Riigikontrolli poolt läbiviidava auditi „Riigi viljareservi moodustamise ja hoidmise korraldus" kontrolliaruande eelnõule.

Eelnimetatud kirjast tulenevalt edastab AS Eesti Viljasalv käesolevaga omapoolsed seisukohad alljärgnevalt.

Esmalt juhime tähelepanu asjaolule, et meile edastatud kaaskirjas viidatud Riigikontrolli poolt läbiviidav audit „Riigi viljareservi moodustamise ja hoidmise korraldus" ja kaaskirjale lisatud eelnõu pealkiri erinevad teineteisest sisuliselt.
Meil olemasoleva informatsiooni põhjal ei ole olnud tegemist riigireservis olnud vilja tasuta võõrandamisega, millest lähtuvalt ei pruugi olla õige ega asjakohane nimetada kontrollaruanne erinevalt auditist ega anda läbiviidava auditi kontrollaruande pealkirjastamisega koheselt hinnangut asjaoludele, millede osas seisukohad võivad erineda.

Riigikontrollile teadaolevalt viidi 30.-31. märtsil 2004.a. AS-s Rakvere Viljasalv läbi kontroll allesoleva teravilja koguse määramiseks. Kohapeal koostati „Akt teravilja koguselise olemasolu kohta AS Rakvere Viljasalv Rakvere elevaatoris" (edaspidi Akt). Aktist nähtub, et kontrolli teostasid ning teravilja väljaveo juures viibisid teiste hulgas Riigikontrolli vanemaudiitor Sven Potapov, Põllumajandusministeeriumi riigivaru haldamise büroo juhataja Helje Veer ja haldusosakonna nõuniku kt Kaie Masing, Kirde Tolliinspektuuri Rakvere tollipunkti juhataja Toomas Sihver ning vaneminspektor Kalev Ivaste. Lisaks eelnimetatutele AS Eesti Viljasalve, AS Rakvere Viljasalv ja AS Kesko Agro Eesti esindajad.
Akti kohaselt võeti kõikidest 13 punkrist, kus vilja hoiti, kvaliteedi kontrolliks proovid, mis saadeti Põllumajandusuuringute Keskusele.
Aktile on AS Kesko Agro Eesti esindaja lisanud eriarvamuse „Tegelik kauba omanik määratakse peale kvaliteedi tulemuste teadasaamist".
Akti Lisa 1 kohaselt suunati 31.03.04 4820 kg vilja otse AS-le Kesko Agro Eesti.

AADRESS	REG.NR.	PANK	E-POST	FAKS	TELEFON
AS Eesti Viljasalv	10361785	Hansapank	viljasalv@eviljasalv.ee	661 6188	660 1576
Hobujaama 19	KMKR	a/a 221001135193	www.eviljasalv.ee		
10151 Tallinn	EE100102785	Ühispank			
		a/a 10002019182004			

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 26.05.05 Reg nr OSIV-2-7.1/05/776-2

Meile teadaolevalt ei ole ükski kontrolli ja vilja väljaveo juures viibinud isikutest vaidlustanud eelnimetatud asjaolusid.

Põllumajandusuuringute Keskuse Taimse Materjali Analüüsi Laboratooriumi katseprotokollide nr 614 ja nr 611 alusel selgus hilisemalt (02.04. - 05.04.04.), et kahe proovi tulemuste põhjal 36 tonni rukist ei vastanud toidurukki kvaliteedile[1].
Selgitame, et selliste näitajatega vilja ei ole AS Eesti Viljasalve poolt riigireservi ostetud ning järelikult ei saanud see vili kuuluda julgeolekuvaru koosseisu. Sellest lähtuvalt kujunes lõplikuks julgeolekuvaru toidurukki koguseks 143,03 tonni[2].

Põllumajandusministri 23.03.2004.a. käskkirjaga nr 105 AS Eesti Viljasalv tegevuse kontrollimiseks moodustatud komisjoni esimees Ants Noot on aruandes (edaspidi nimetatud Aruanne) käskkirja täitmise kohta selgitanud, et „30.03.2004.a. inventuuri eesmärgiks oli elevaatorisse allesjäänud teravilja konkreetne mõõtmine selle väljapumpamise teel.. ja allesjäänud vilja kuuluvuse määratlemine. Viimane ülesanne tulenes asjaolust, et AS-s Rakvere Viljasalv hoiti ka teiste omanike viljavarusid... Kontrolli teostajate [3] omavahelise arutelu tulemusena prooviti kindlaks teha, milliste numbriliste tähistustega silod on kellelegi rendile antud ja millistes silodes omanikud oma vilja hoiavad. Selgus, et silod olid antud rendile korraga mitmele viljahoiustajale ning seetõttu pretendeeris ühes silos hoitavale viljale korraga mõnel juhul kolm hoiustajat. AS-s Rakvere Viljasalv hoiustas toidurukist ainult AS Eesti Viljasalv ning sellest tulenevalt ei tekkinud vaidlusi teiste omanikega vilja kuuluvuse pärast."

Ekslik ja väär on meie hinnangul väita, et kui eelviidatud aruande kohaselt hoiustas Rakvere Viljasalves toidurukist ainult AS Eesti Viljasalv ning teiste omanikega ei tekkinud vaidlusi vilja kuuluvuse pärast, ei saanud AS-l Kesko Agro Eesti Rakvere Viljasalve elevaatorites toidurukist hoiul olla. AS Kesko Agro Eesti ei ole väitnud, et hoidis Rakveres ka toidurukist ega ole seetõttu ka toidurukkile pretendeerinud ega seda ka välja vedanud ega vastu võtnud.

Selgitame, et meil olemasolevate tõendite alusel, s.h. eelnimetatud Aruandes märgitud konstateeringute kohaselt on õige järeldada, et

a) toidurukist hoidis AS-s Rakvere Viljasalv vaid AS Eesti Viljasalv. Kuna peale ASi Eesti Viljasalv ei hoidnud ükski teine hoiustaja oma toidurukist AS Rakvere Viljasalves, sai võimalikuks vaidlusteta pidada julgeolekuvaru koosseisu kuuluvaks kõik vastavatele kvaliteedinõuetele vastav toidurukis [4]. Kuna tegelikkuses oli hoiustatud ühte punkrisse kuni kolme hoiustaja vili ning kui peale AS Eesti Viljasalve oleks Rakveres veel teised hoidjad

---

[1] Katseprotokoll nr 614 alusel oli proovis teralisand 8,5% maksimaalselt toidurukkile lubatud 4,0% asemel; katseprotokoll nr 611 alusel oli vilja langemisarv 78 sek toidurukkile nõutud 120 sek asemel.

[2] Kuna katseprotokollide tulemusel ei vastanud kahe proovi vili toidurukkile kehtestatud nõuetele, oli tegemist söödarukkiga, mida julgeolekuvaru koosseisus ei olnud.

[3] lisaks eelnimetatud Aktis märgituile nimetab A.Noot kontrolli juures viibinute hulgas ka Kaitsepolitsei esindajat Aleksander Toots'i

[4] Toidurukkile kehtestatud nõuetest oleme märkinud ülalpool.

hoiustanud toidurukist, tekkinuks vaidlus toidurukkina kvalifitseeritud väljaveetud vilja osas ning julgeolekuvaru koosseisu poleks saanud vaidluse korral arvestada 143,03 tonni toidurukist vaid vastavalt vähemas ulatuses.

b) Kuna AS Eesti Viljasalv ei hoiustanud AS-s Rakvere Viljasalv söödarukist ning peale AS Kesko Agro Eesti ei pretendeerinud AS Eesti Viljasalv kõrval ükski teine hoiustaja 30.-31.03.04. kaalutud ja väljaveetud viljale, millest 36 +4,88 tonni osutus söödarukkiks, oli põhjendatud pidada toidurukki miinimumkvaliteetnõuetele mittevastav vili kuuluvaks AS-le Kesko Agro Eesti.

Kokkuvõtvalt.

ASl Eesti Viljasalv puudub informatsioon, millest lähtuvalt ei saaks eeltoodud järeldustes märgitut pidada tõeseks ja tegelikkusele vastavaks. Sellest lähtuvalt oleme seisukohal, et meil olemasolevate tõendite alusel on tegutsetud õiguspäraselt.

Lugupidamisega,

Kaupo Kontkar
Eesti Viljasalv juhataja k.t.